

ГАРЧИГ

БҮЛЭГ 1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	2
1.1 Төслийн ерөнхий мэдээлэл	2
1.2 Ордын нөөцийн тооцоо	5
1.3 2022 оны жилийн хүчин чадал, ашиглах хугацаа	6
БҮЛЭГ 2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	7
БҮЛЭГ 3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	9
1.4 Байгаль орчинд учруулах нөлөөллийн үнэлгээ	9
БҮЛЭГ 4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	11
1.5 Тухайн жилийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилт, хамрах хүрээ	11
1.6 Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	12
1.7 Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	13
1.8 Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө .	13
1.9 Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	14
1.10 Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	14
1.11 Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	14
1.12 Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	15
1.13 Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр	16
1.14 Тухайн жил байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	18
1.15 Тухайн жил байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө.	18
БҮЛЭГ 5. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ НИЙТ ЗАРДАЛ	
21	

БҮЛЭГ 1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1.1 Төслийн ерөнхий мэдээлэл

ТӨСЛИЙН НЭР:	“ЯМААТ” нэртэй хайлуур жоншны ордыг ашиглах далд уурхайн болон баяжуулах үйлдвэр төсөл		
ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧИЙН НЭР: УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ: РЕГИСТРИЙН ДУГААР:	“Зэвт дуулга” ХХКомпани 9011046069 5101883		
ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧИЙН ХАЯГ:	Улаанбаатар хот, Хан-Уул, 2-р хороо, ГУТАЛ ОФФИС 303 тоот Харилцах утас: 99791024, 342318		
АШИГТ МАЛТМАЛ АШИГЛАЛТЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ДУГААР:	MV-017189 /148.43 га/		
ТӨСЛИЙН БАЙРШИЛ:	Ямаатын (Ковалевын) хайлуур жоншны орд нь Хэнтий аймгийн Батноров сумын төвөөс баруун хойт зүгт 7.0 км-ийн зайд, орой нь д.т.дээш 1146.8 м-ийн үнэмлэхүй өндөржилттэй жижиг толгойн баруун урд хажууд оршино.		
Үзүүлэлтүүд		Нэгж	Тоо, хэмжээ
Ордын геологийн нөөц:	В зэрэглэлээр	мян.тн	50.6
	С зэрэглэлээр	мян.тн	60.7
	В+С	мян.тн	111.2
	Дундаж агуулга: CaF ₂	%	69.63
Ашиглалтын блок дахь геологийн нөөц:	В зэрэглэлээр	мян.тн	50.6
	С зэрэглэлээр	мян.тн	52.7
	В+С	мян.тн	103.2
	Дундаж агуулга: CaF ₂	%	70.31
Хаягдал	Ашиглалтын	мян.тн	14.0
	Хамгаалалтын цул	мян.тн	15.2
	Нийт	мян.тн	29.1
Бохирдол		%	18.8
Үйлдвэрлэлийн нөөц:		мян.тн	95.1
Үйлдвэрлэлийн нөөц дэх дундаж агуулга:		%	59.79
Уурхайн жилийн хүчин чадал		мян.тн	20
Ажиллах горим: - жилд ажиллах хоног		Хоног	330
- хоногт ажиллах ээлж		Ээлж	3
ээлж үргэлжлэх хугацаа: - газрын доор		Цаг	7
- газрын дээр		Цаг	8
Ашиглалтын систем: хүдэр хоршоолох, туушид нураах ашиглалтын систем			
Ордыг нээх арга: босоо гол ам, нөөц гарц - блокийн восстающийнууд			
Ажиллагсдын тоо		Хүн	101
Ордыг ашиглах хугацаа		Жил	5
Уулын ажлын хэмжээ: - Уулын үндсэн ажил (УҮА)		мян.м ³	5.0
- Уулын бэлтгэл ажил (УБА)		мян.м ³	12.3
- Цэвэрлэгээний ажил		мян.м ³	26.6
- Уулын цулаар		мян.м ³	43.8
Нийт зардал		сая.төг	47150.8
1тн баяжмалын бүрэн өөрийн өртөг		Төг	655580
Борлуулалтын орлого		сая.төг	63047.3
Цэвэр ашиг		сая.төг	14306.8
Нийт хөрөнгө оруулалт		сая.төг	3594.4
Хөрөнгө оруулалт нөхөн төлөх хугацаа		Жил	1.2

Улсын төсөвт оруулах хөрөнгө		сая.төг	10142.1
Ашгийн дотоод норм IRR		%	79%
NPV, 10%		сая.төг	7380.7
Перфоратор	ПР-20	Шир	5
Перфоратор	ПТ-36	Шир	2
Ачигч	STB-60	Шир	1
Скрепер	30ЛС-2СМА	Шир	1
Гурван дугуйт трактор, 1.2м ³	ZY-155	Шир	4
Скип	1НОВ255-3.2	Шир	1
Насос	ЦНСг-38-198	Шир	2
Насос	ЭЦВ 4-6,5-130	Шир	1
Ерөнхий агааржуулалтын сэнс	ВЦ-11	Шир	2
Хэсэгчилсэн агааржуулалтын сэнс	ВОЭ 5	Шир	5
Өргөх тоног төхөөрөмж	ТЛ-7Б-1	Шир	1
Утгуурт ачигч ачигч 2017	ZL-25	Шир	1
Утгуурт ачигч ачигч 2007	ZL-50	Шир	1
Экскаватор	XG822LC	Шир	1
DEAWOO фирмийн 15тн-ын даацтай ачааны машин 1997	Howo	Шир	1

“Зэвт дуулга” ХХК Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутагт орших “Ямаат” нэртэй талбайд ашигт малтмал ашиглах MV-017189 тоот тусгай зөвшөөрлийг 2012 оны 10-р сарын 19-ний өдөр авсан.

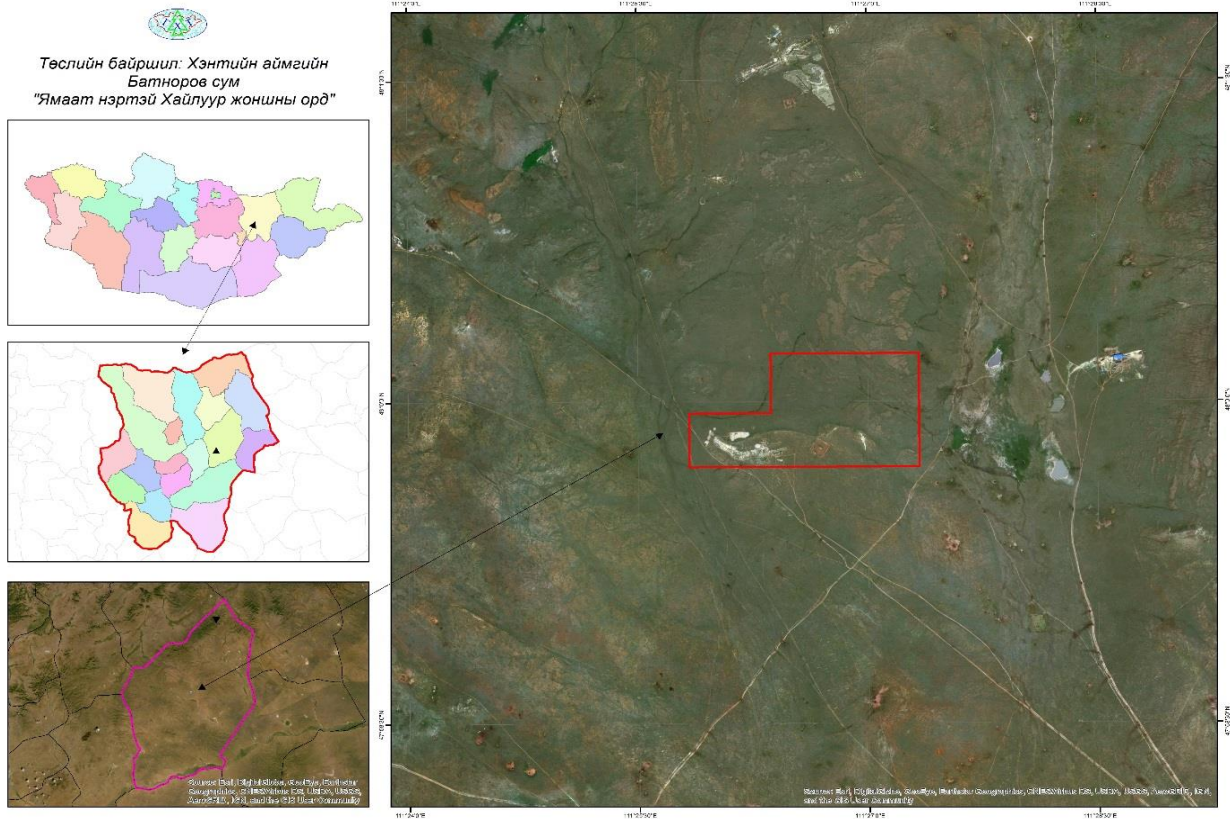
Байр зүйн зургийн нэрэлбэр: М-49-139-Г ба L-49-7-Б

Талбайн хэмжээ: 148.49 гектар

Хүснэгт 1. Талбайн булангийн цэгүүдийн солбицол

№	Уртраг WGS84			Өргөрөг WGS84			UTM	
	Град	Мин	Сек	Град	Мин	Сек	Y	X
1	111	27	20	48	0	13.47	533979.9017	5316816.491
2	111	27	20	47	59	41.76	533985.6864	5315837.484
3	111	25	50	47	59	41.76	532120.622	5315826.767
4	111	25	50	47	59	56.76	532118.0359	5316289.873
5	111	26	21.96	47	59	56.75	532780.2895	5316293.301
6	111	26	21.96	48	0	13.47	532777.3472	5316809.51

Зураг 1. Төсөл хэрэгжих газрын тойм зураг

Зураг 2. Төсөл хэрэгжих талбайн одоогийн төлөв (фото)

Зураг 3. Уурхайн тосгон

Зураг 4. Тэсрэх материалын агуулах

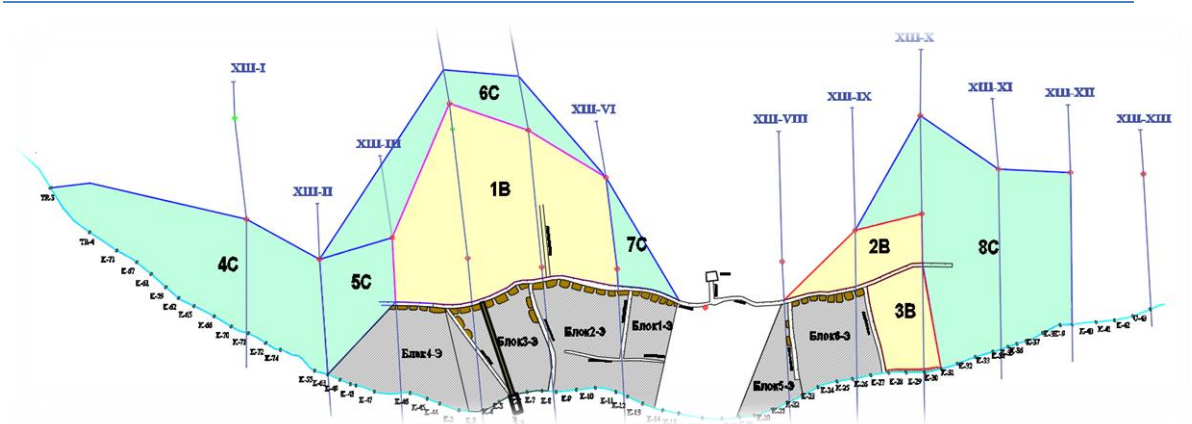
Зураг 5. Баяжуулах үйлдвэр

1.2 Ордын нөөцийн тооцоо

Ямаатын ордын хүдрийн Нөөцийн тооцооны гол үзүүлэлт болох нөөцийн зэрэглэл ба блок тус бүрээр дараалуулан дараах хүснэгтэд харуулав.

Зураг 6. Хүдрийн биет 1-ийн хэмжээ хавтгайд буулгасан нөөцийн тооцооны зураг

Хүснэгт 2. Ордын нөөцийн тооцоо

№	Блок дугаар	Нөөцийн блокийн бодит талбайн хэмжээ, м ²	Судлын өргөн, м	Хүдрийн биетийн эзэлхүүн, м ³	Хүдрийн эзэлхүүн жин, тн/м ³	Хүдрийн нөөц (2012 оны 5-р сарын 01-ний байдлаар)			Хүдрийн нөөц 2020 оны 1-р сарын 01-ний байдлаар)		
						Хүдэр, тн	CaF ₂ , %	Эрдэс, тн	Хүдэр, тн	CaF ₂ , %	Эрдэс, тн
1	1B	10063.24	1.57	15799.29	2.7	42658.1	77.34	32991.8	40006.1	77.34	30940.7

2	2В	2164.49	0.83	1796.53	2.7	4850.6	84.36	4092.0	4850.6	84.36	4092.0
3	3В	1570.56	0.72	1130.80	2.7	3053.2	78.59	2399.5	3053.2	78.59	2399.5
4	4С	6745.22	1.11	7487.19	2.7	20215.4	60.01	12131.3	20215.4	60.01	12131.3
5	5С	2205.69	0.80	1764.55	2.7	4764.3	50.41	2401.7	4764.3	50.41	2401.7
6	6С	3756.47	1.04	3906.73	2.7	10548.2	59.34	6259.3	10548.2	59.34	6259.3
7	7С	855.11	0.99	846.56	2.7	2285.7	74.94	1712.9	1285.7	74.94	963.5
8	8С	10573.58	0.80	8458.86	2.7	22838.9	67.67	15455.1	22838.9	67.67	15455.1
Бодитой (В)		бүгд:		18726.62	2.7	50561.9		39483.2	47909.9		37432.2
		дундаж:	1.36				78.09			78.13	
Боломжтой (С)		бүгд:		22463.90		60652.5		37960.3	59652.5		37210.9
		дундаж:	0.93				62.59			62.38	
Нийт хүдрийн биетийн хэмжээнд		бүгд:				11121.44		77443.5	107562.4		74643.0
		дундаж:	1.09				69.63			69.40	

Дээр тооцоолсон нийт 111.2 мян.тн хүдрийн нөөцөөс 2014-2015 онуудад 1В блокоос 2652 тн 2019 онд 7С блокоос 1000.0 тн хүдрийг олборлосон байна.

2020 онд Ковид -19 Цар тахлын улмаас ажиллаж чадаагүй бөгөөд Ажилласан хугацаа маш бага бөгөөд түүнд бэлтгэл ажил хийсэн болно.

Иймд 2021 оны 1-р сарын 01-ний байдлаар бодитой болон боломжтой зэргээр (В+С) тооцсон СаF₂-ын 69.40 %-ийн дундаж агуулгатай 107.56 мян.тн хүдрийн нөөцийг далд уурхайн аргаар ашиглана.

2022 онд хил гаалийн хаалтай байдал улмаас ажиллаж чадаагүй бөгөөд Ажилласан хугацаа маш бага бөгөөд түүнд бэлтгэл ажил хийсэн болно.

1.3 2023 оны жилийн хүчин чадал, ашиглах хугацаа

2022 онд манай уурхай нь эдийн засгийн байдлаас үүдэн олборлолтын үйл ажиллагаа явуулаагүй ба Батноров сумын засаг даргаас үйл ажиллагаа явуулаагүйг нотлох албан тоот авч баталгаажуулсан.

Харин төлөвлөгөөт 2023 онд уурхайн хүдэр олборлолтын жилийн хүчин чадлын хэмжээг уул-техникийн нөхцөлд тааруулан гар аргаар ангилан **2,0 мян.тн** хүдрийг, тусгай аргын 3076.9 тн баяжмал борлуулахаар тооцож уулын ажлын төлөвлөлтийг хийсэн байна.

Хүдрийн биет судал №1-ийн налуувтар уналтай баруун хэсэгт “туушид олборлох ашиглалтын систем”, харин харьцангуй эгц уналтай зүүн хэсэгт “хоршоолсон систем”-р ажиллана.

Далд уурхайн ажиллах горим нь жилд 330 хоног тасралтгүй олборлолтын ажил явуулан хоногт 3 ээлжээр ажиллана. Ээлжийн үргэлжлэх хугацаа 7 цаг байна.

**БҮЛЭГ 2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГГИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ
 ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА**

№	Байгаль орчны бүрдэл	Товч тайлбар
1	Физик газарзүйн нөхцөл	Хэнтийн уулархаг мужийн зүүн өмнөд хэсгийн Дорнод Монголын тэгш талд шилжиж буй тал хээрийн бүсэнд хамаарагдана. Уул зүй ба гадаргуугийн хэлбэр. Хайгуулын талбай бүхэлдээ намхан толгодлог гадаргуутай, төвийн хэсэгт орших хойноос урагш цуварсан жижиг толгод нь баруун ба зүүн талаараа өргөн хөндийгөөр хязгаарлагддаг. Ямаатын орд нь хайгуулын талбайн урд захад, 1146.8 м-ийн өндөржилттэй жижиг толгойн баруун урд хажууд оршдог.
2	Цаг уур уур амьсгал	Өвлийн улиралд ихэнхдээ -150 - -210С, жилийн 12 сар ба 1-р сард заримдаа -37.5 - -41.50 С хүртэл хүйтэрдэг. Зуны улиралд ерөнхийдөө халуун, хуурайдуу уур амьсгалтай байх ба 7, 8-р сард +200 - +300С, хамгийн халуун +39 0С хүрч байжээ. Жилд буух хур тунадасны хэмжээ дунджаар 150 мм, агаарын чийгшил нь зуны цагт буух хур тунадаснаас шалтгаалах бөгөөд харьцангуй чийгшил 50%-иас хэтрэхгүй. Анхны цас 9-р сарын дундуур болон 10-р сарын эхээр орох ба 4-р сарын төгсгөл болтол цас бүрэн хайлж дуусахгүй. Салхины хурд тогтмол 4.4 -10 м/сек байдаг боловч өвөл, хаврын цагт зарим үед 28м/сек хүртэл хурдтай шуургадаг.
3	Агаарын чанар	2021 онд агаарын шинжилгээ 2 цэгт хийсэн ба гарсан дүнгээс харахад агаарт дахь SO2, NO2- ийн хэмжээ нь MNS 4585:2016 стандарт хэмжээг давсан үзүүлэлт байхгүй хэвийн хэмжээнд байсан. Мөн ашиглалтын талбайд нийт 2 цэгт нийт тоосжилтыг хэмжсэн. Тухайн хэмжилтийн дүнг MNS 4585:2016 стандарт үзүүлэлтэй харьцуулахад агаарт агуулагдах нийт тоос хэвийн/маш бага/ хэмжээнд гэсэн үр дүн гарсан байна.
4	Гадаргын болон газрын доорх ус	2021 онд усны дээжлэлтийг 1 цэгт Хэнтий аймгийн УЦЦОШГ-ын ЦУОТХ-ийн БОШЛ-ийн техникч Б.Ганганбайгал дээжлэлт авсан бол лабораторийн шинжилгээг Б.Шүрэнчимэг хийсэн байна. Усны шинжилгээний дүнгүүдийг “Хүрээлэн буй орчин. Эрүүл мэндийг хамгаалах. Аюулгүй байдал. Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ MNS 900:2005”, “Усан орчны чанарын үзүүлэлт. Ерөнхий шаардлага MNS4586:1998”, “Усны чанар. Газрын доорх усыг бохирдуулагч бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS 6148:2010” стандартуудтай харьцуулахад, стандарт хэмжээг давсан үзүүлэлт ажиглагдаагүй байна.
5	Хөрсөн бүрхэвч	Талбайн хөрсний шинжилгээний дүнгээр доор карбонаттай хар хүрэн хөрснөөс бусад хөрсний дээд А ялзмагт давхаргад ялзмагийн агууламж дунд зэрэг агуулагдсан, үе давхарга доошлоход эрс бууралттай байна. Хөрсний урвалын орчин сул шүлтлэг, доод давхаргад шүлтжилт илүүтэй, цахилгаан дамжуулах чанар сул, хөрсөнд ямар нэгэн давслагийн зүйл байхгүй, карбонаттай хар хүрэн хөрсний доод давхаргад карбонаттай байгаагаар ялгаатай. Хөрсөн дэх шингээгдсэн сууриудын нийлбэр хангалттай, катионоос кальцийн ион давамгайлсан, ургамалд хялбар ашиглагдах хөдөлгөөнт фосфороор дунд зэрэг, калийн агууламжаар дундаас доош хангамжтай байна.
5	Амьтны аймаг	Ан, амьтнаар бага, элбэг тохиолдох махчин амьтдаас хярс, мануул, чоно, мэрэгчдээс цагаан оготно, олби, орог саарал, шар сүүлт, алаг даага, туулай зэргийг нэрлэж болно. Жигүүртнээс бүргэд, элээ, хэрээ, шар шувуу, болжмор, ногтруу, ууль, хөх цөцгий, тагтаа, чогчиго зэрэг шувууд, хэвлээр явагчаас могой, бусад хорхой шавж их байдаг.

6	Ургамлын аймаг	Уурхайн талбайн ойр орчимд ховор болон нэн ховор ургамал бүртгэгдээгүй байна. Хуурай хээр, дундаж өндөр ба нам уулсын бэл, ухаа толгод, тал газрын хазаар өвс хялганат эвшил зонхилсон бөгөөд жижиг үетэн хялганат, чулуусаг алаг өвс ботуульт, алаг өвс-жижиг үетэнт, үетэн-улалж-ботуульт, өдлөг хялганат, өдлөг-хялгана-таана-бударганат, өдлөг хялгана-бударганат, зэрэг эвشلүүд тархсан хээрийн ургамалжилттай.
7	Тусгай хамгаалалттай газар нутаг	Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутагт Улсын тусгай хамгаалалттай газар байхгүй байна. Харин төсөл хэрэгжих талбайн урд хилээс 35 км зайд Хар ямаат байгалийн нөөц газар, 55 км-т Тосон хулстай хэмээх байгалийн нөөц газар оршдог байна. Мөн Батноров сум нь аймгийн тусгай хамгаалалттай 32 газар, сумын тусгай хамгаалалттай 14 газар нутаг байдаг байна. Үүнээс төсөл хэрэгжих талбай хамгийн ойр орших газар нь 2 км зайд сумын тусгай хамгаалалт бүхий Салхитын цагаан толгой орших бол 5-7 км зайд аймгийн тусгай хамгаалалт бүхий Зүүн салхитын булш, Жавхлант, Эрдэнэ уулын дурсгал, Шанага уулын баруун зэрэг газрууд байна.
8	Нийгэм эдийн засаг	Батноров сум нь 496829 га газар нутагтай. Үүнээс: Бэлчээр 475352 га, газар тариалан 947 га, хадлан 13700 га, хот суурин бусад суурин газар 1113 га, ойн сав бүхий газар 1041 га, усан сан бүхий газар 1245 га. Монгол орны тал хээрийн бүсэд оршдог. Хойд цэгээс урд цэг хүртэл 118 км, баруунаас зүүн зүг хүртэл 74 км буюу хойноосоо урагш сунаж тогтсон газар нутагтай. Нийт 5466 хүн амтай. Эрдэнэчандмань, Эхэнбүрд, Баян, Баянбулаг, Идэрмэг, Дундбүрд, Бэрх гэсэн 7 багтай. Хэнтий аймгийн Баян-Овоо, Норовлин, Биндэр, Баян-Адрага, Баянхутаг, Хэрлэн гэсэн 6 сумтай хиллэдэг. Улсын чанартай сайжруулсан шороон зам Өндөрхаанаас Батноров, Норовлин, Баян-Уул сумуудаар дайрч Оросын хил Ульханы боомт хүрнэ
9	Дэд бүтэц.	Ямаатын талбай нь манай орны эдийн засгийн зүүн бүсийн дэд бүтэц эрчимтэй хөгжиж буй нутагт багтдаг. Улаанбаатар хотоос зүүн тийш 440 км, Чингис хотоос зүүн хойш 110 км зайтай оршдог. Томоохон хот суурин, үйлдвэр аж ахуйгаас алслагдмал, хүн ам цөөн ч гэсэн зам харилцаа харьцангуй сайн хөгжсөн газрын нэг мөн. Улаанбаатараас 330 км хатуу хучилттай замаар явж Чингис хот өнгөрөөд 20 км мөн хатуу хучилтай замаар яваад сайжруулсан замд орж Бэрх тосгон хүртэл 45км явна. Бэрх тосгоноос 30 км сайжруулсан замаар Батноров сумын төв хүрнэ. 2021-2022 онд Батноров, Норовлин, Дадал сумууд хатуу хучилтай болохоор төлөвлөгдсөн байгаа. Батноров сумаас баруун хойно 7 км Ямаатын уурхай оршино. Уурхайгаас баруун хойш 5 км Чингис хаан болон Хөлөг Боорчийн “Андлалын өргөө” гэх аялал жуучлалын бүс улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар баригдаж байгаа болно.

БҮЛЭГ 3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

1.4 БАЙГАЛЬ ОРЧИНД УЧРУУЛАХ НӨЛӨӨЛЛИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Аргачлал

Магадлан жагсаах арга буюу хяналтын хуудасны арга нь байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүдийн төрлийг жагсаан тэдгээрийг төсөлтэй холбоотойгоор харьцуулан тодорхойлсон хүснэгт бүрдүүлэх арга юм. Энэ аргын үр дүн төслөөс хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд учруулах нөлөөллийг тогтооно.

Харин матрицын арга бол тухайн төслийн үйл ажиллагаа болон түүнийг хэрэгжүүлэх явцад байгаль орчин учруулах эерэг, сөрөг нөлөөллийг уялдуулан авч үзэж, нөлөөллийг бүрэн тодорхойлох боломж өргөнтэй арга юм. Үр дүн нь мөр болон баганын нийлбэр тоон үзүүлэлт нь цаашид төслийн аль үйл ажиллагаа эсвэл орчны аль хэлбэрт илүү анхаарал тавихыг тогтооход ашиглагдана.

Хүснэгт 3. Болзошгүй нөлөөллийн хэлбэр, үргэлжлэх хугацаа эрчим нь нөлөөллийн төрөлтэй уялдах байдал

Байгаль орчны үзүүлэлтүүд	Шууд	Шууд бус	Өөрөө зохицуулагдах	Богино хугацааны	Урт хугацааны	Буцаж нөлөөлөх	Буцалтгүй нөлөөлөх	Хүчтэй	Дунд зэрэг	Бага зэрэг
Байгалийн экосистемийн өөрчлөлт										
Газрын доорх урсцын өөрчлөлт										
Гадаргын усны урсцын өөрчлөлт										
Ургамлын бүтцийн өөрчлөлт	+			+		+		+		
Хөрсний элэгдэл, эвдрэл	+			+			+	+		
Геологийн тогтцын өөрчлөлт	+									
Зэрлэг амьтдын орон зай		+		+						+
Уур амьсгалын (бичил)		+	+	+						+
Байгалийн нөөц, ашиглалт										
Газрын доорх нөөц баялаг	+			+				+		
Бэлчээрийн байдал	+			+				+		
Байгаль орчны чанарын өөрчлөлт										
Газар доорх усны чанарын өөрчлөлт		+		+						+
Гадаргын усны чанарын		+		+			+			+
Агаарын бохирдол		+		+			+			+
Хөрсний бохирдол	+			+		+			+	
Хорт бодис усаар дамжин хүн ам, ан амьтанд нөлөөлөх										
Дуу чимээ, шуугианы нөлөө	+			+						+
Байгалийн өнгө төрх, түүх соёлын дурсгалт зүйл, археологи, палеонтологийн олдвор										
Байгалийн үзэсгэлэнт төрх өөрчлөгдөх	+				+		+	+		

Ландшафтын хэлбэр, өнгө өөрчлөгдөх										
Тусгай хамгаалалттай газар нутагт нөлөөлөх										
Түүх соёлын дурсгалт зүйлд нөлөөлөх										
Археологи, палеонтологийн олдворт нөлөөлөх										
Эдийн засаг, нийгмийн асуудал										
Орон нутгийн орлого нэмэгдэх	+			+			+			+
Ядуурлыг бууруулахад дэмжлэг болох		+		+			+			+
Ажлын байр нэмэгдэх	+			+			+			+
Улирлын чанартай эрэлт хэрэгцээ нэмэгдэх	+			+			+			+
Хүн амын эрүүл мэндэд		+		+						+
Бусад нөлөөлөл										
Үйлдвэрийн барилга байгууламжийг барих үед орчны хөрсний эвдрэл, бохирдол гарах	+			+						+
Ахуйн болон үйлдвэрийн бохир ус, нефтийн бүтээгдэхүүн хөрсөнд нэвчиж, хөрс ба газрын доорх усыг бохирдуулах	+			+		+			+	
Химийн бодис, үйлдвэрийн хаягдал, барилгын материалын хаягдал зэргээс байгаль орчинд сөргөөр нөлөөлөх										
Хүчтэй салхи, түймэр газар хөдлөл, аянга цахилгаан	+			+	+					+
Дүн	14	7	1	19	2	3	8	5	2	13

БҮЛЭГ 4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

1.5 Тухайн жилийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилт, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутаг дэвсгэрт орших “ЯМААТ” нэртэй хайлуур жоншны ордыг ашиглах далд уурхайн болон баяжуулах үйлдвэр төслөөс байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг хамгийн бага байлгах, байгаль орчинд үзүүлэх аливаа сөрөг нөлөөллөөс зайлсхийх, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг нөлөөллийн үр дагаврыг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх үүднээс уурхайн үйл ажиллагаатай уялдуулан авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээг төлөвлөлөө.

Тухайн төлөвлөгөөг БОАЖЯСайдын 2019 оны 10 сарын 29-ны өдрийн А/618 дугаар тушаалаар баталсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах хянан батлах, тайлагнах журам”-ийн болон БОНҮ-ний нэмэлт тодотголын тайлан, тухайн жилийн батлагдсан уулын ажлын төлөвлөгөө зэргийг үндэс болгон боловсруулсан.

1.6 СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 4. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн үнэлгээ, мян.төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах хууль, журам, стандарт
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Агаарын чанар									
1.1	Төсөлд ашиглагдах машин механизм, ялгаран гарах хорт хий орчны агаарыг бохирдуулах	Уурхайн бүх төрлийн машин механизмд үзлэг оношилгоонд оруулж. Агаар бохирдуулсны төлбөрийг төлж ажиллах	Уурхайд Ашиглагд аж байгаа бүх машин техник	-		Авто тээврийн хэрэгсэл	ҮАЗ	2023	MNS 5014:2003
Гадаргын ба газрын доорх усны нөөц									
2.1	Ус шавхан зайлуулалтын улмаас газрын доорх усанд хомстолд үүсэх	Ус ашиглах гэрээг байгуулах	Төслийн хүрээнд	-	-	-	ҮАЗ	2023 оны 1-р улиралд	Усны тухай хууль 31.2 зүйл Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хууль
2.2		Ус ашиглах дүгнэлтийг холбогдох байгууллагаар гаргуулах.	Төслийн хүрээнд		-	-	ҮАЗ		
		Уурхайд ашиглагдаж буй худаг цооногийг тоолууржуулах	Уурхайн худаг, цооног				300.0		
2.3		Тухайн жил уурхайгаас шавхан зайлуулсан усны төлбөрийг гэрээ болон ус ашиглах дүгнэлтэд заасны дагуу төлөх	Төслийн хүрээнд	-	-	-	ҮАЗ	2023 оны 1-4 - р улиралд	
Хөрсөн бүрхэвч									
3.2	Шатах тослох материал, шатахуун асгарах зэрэг болзошгүй осол аваараас үүдэн хөрсөн бүрхэвчийг бохирдуулах	Машин механизмын эвдрэл гарсан тохиолдолд засвар үйлчилгээг бетон хучилттай талбайд хийх	Засварын талбайд	-	-	Үйл ажиллагааны зардал		2023 он	MNS 3307:1991, MNS 3308:1991 Хөрс. Хөрсний химийн элементүүдийн нийт хэмжээг тодорхойлох арга
Нийт							300.0		

1.7 НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 5. Нөхөн сэргээх чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилго	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн үнэлгээ, мян.төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах хууль, журам, стандарт
	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Биологийн нөхөн сэргээлт							
2	Уурхайн талбайд ногоон байгууламж байгуулах	Өмнөх жилүүдэд тариалсан модыг услах, арчлах.	ширхэг	-	-	ҮАЗ	2023 он	
3		Ашиглалтын талбайд шинээр 200 ширхэг мод бут тариалах	Ширхэг	-	-	1500.0	2023 он	
	Нийт					1500.0		

1.8 Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Бид төлөвлөгөөт онд орон нутгаас зааж өгсөн ... га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгэхээр төлөвлөө. Тухайн талбай нь ашиглалтын талбайгаас ... км зайд .... багийн нутагт оршино.

Хүснэгт 6. Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хүрээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэлгээ, мян.төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах хууль, журам, стандарт
	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Эвдрэлд өртөн эзэнгүй орхигдсон талбайд нөхөн сэргээлт хийх	Орон нутгаас зааж өгсөн талбайд техникийнх нөхөн сэргээлт хийх	Заасан талбайд	1.0 га		2500.0	2023 он 3-р улиралд багтааж	
	Нийт					2500.0		

1.9 НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийн хүрээнд нүүлгэн шилжүүлэх үйл ажиллагаа хийгдэхгүй тул 2023 оны БОМТ-нд нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээ тусгагдаагүй болно.

1.10 ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Уг төслийн БОНБНУ-ний хээрийн хэмжилт судалгааны үеэр тусгай зөвшөөрлийн талбайд нүдэнд ил харагдах түүх соёлын дурсгалт зүйлс ажиглагдаагүй байна. Гэвч бид “Түүх соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль”-ийг сахин биелүүлэх үүднээс хэрэв уурхайлалт болон уурхайн бэлтгэл шатны барилга байгууламж, зам талбайн ажлыг хийж байх үед газрын гүнээс түүх соёлын дурсгалт зүйл гарсан тохиолдолд нэн даруй газар шорооны ажлыг зогсоон төрийн захиргааны төв байгууллагуудад нь мэдэгдэхээр төлөвлөн ажиллах болно.

1.11 ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Химийн бодис, осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

Төсөлд химийн бодис ашиглагдахгүй боловч далд уурхайн өрөмдлөг тэсэлгээний ажилд хэрэглэгдэх тэсрэх бодист агуулагдаж буй химийн бодисын эрсдэлийн менежментийг дараах байдлаар төлөвлөсөн болно. Тэсэлгээний ажлыг тусгай зөвшөөрөлтэй “Апа менежмент” ХХКомпанитай гэрээ байгуулан мэргэжлийн багаар хийлгэхээр төлөвлөө.

Хүснэгт 7. Осол эрсдэлийг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргээх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний, цар хүрээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэлгээ, мян.төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах хууль, журам, стандарт
	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Хөдөлмөр хамгаалалал								
1.1	Төслөөс гэнэтийн аваар осол хөдөлмөр хамгааллын зөрчил илрэх	Ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр бүрэн хангах	Нийт ажилчид	-	-	ХАБ зардал	2023 он	
1.2		Ажил эхлэхээс өмнө хөдөлмөр хамгааллын заавар зөвлөгөөг өдөр бүр өгч байх	Нийт ажилчид			Үйл ажиллагааны зардал	2023 он	
2. Гал түймрийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх								

2.1	Төслийн үйл ажиллагаанд техникийн зориулалттай шатах, тослох материалын аюулгүй ажиллагааг хангаагүйгээс галын аюул гарах Аянга цахилгаан, хэт халалт, хээрийн түймэр, гэнэтийн хүчтэй цахилгаан гүйдлийн нөлөөгөөр галын аюул гарах	Гал унтраах хэрэгслийг зохих газруудад байрлуулах, байнгын бэлэн байлгах, аюулын гарцын байрлалыг заасан самбар, галын аюул гарах болзошгүй газруудад зурагт хуудас, тэмдэг тэмдэглэгээг байршуулах, түүний бүрэн бүтэн байдалд хяналт тавьж ажиллах.	Уурхайн тосгон Тэсрэх материалын агуулах ШТС	-	-	200.0	2023 он	MNS5078-2001, MNS 5390:2004,
3. Байгалийн аюул гамшиг								
3.1	Байгалийн гамшиг, аюул ослоос үүсэх эрсдэлүүд	Байгалийн аюул гамшиг, аваар осол, гал түймрийн үед авах арга хэмжээний талаар сургалт зохион байгуулах	Нийт ажилчидад	1 удаа	-	300.0	2023он	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль,
4. Тэсрэх материалын агуулах								
4.1	Тэсэлгээний ажил болон тэсрэх материалын агуулахтай холбоотой сөрөг нөлөөлөл	Тэсэлгээний ажлыг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх. Гэрээ байгуулах	Тэсэлгээний ажил хийх бүрт	-	-	Гэрээгээр гүйцэтгэнэ	2023 он	АПА МЕНЕЖМЕНТ
		Нийт				500.0		

1.12 Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 8. Хог хаягдлын сөрөг нөлөөллийг арилгах бууруулах, урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн үнэлгээ, мян.төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах хууль, журам, стандарт
	1	2	3	4	5	6	7	8	9

1	Ахуйн хог хаягдлыг ангилан ялгах	Батноров сумын Засаг даргатай хог хаягдлын гэрээ байгуулах.	-	-	-	-	2023 онд	Хог хаягдлын тухай хууль	
2		Хог хаягдлын гэрээнд заасны дагуу төлбөрийг тухай бүрт нь төлж байх	-	-	-	Гэрээнд заасан дүн	2023 он		
3		Уурхайн бие засах газар болон хог хаягдлын цэгүүдэд ариутгал халдваргүйжилд хийх	Уурхайн бие засах шазар хаягдлын цэг	2-3 цэгт	-	-	300.0	2023 он	
4		Хог хаягдлын ангилан ялгалтыг уурхайн талбайд хийж байх		-	-	-	ҮАЗ	2023 он	
	Аюултай хог хаягдал	Уурхайн ашиглалтаас гарсан аюултай хог хаягдлыг ашиглалтын талбайд түр хадгалах	Аюултай хог хаягдлыг хадгалах цэгт	-	-	-	2023 он		
		Нийт				300.0			

1.13 Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр

Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 31-р зүйл болон Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуульд зааснаар ЯМААТ” нэртэй хайлуур жоншны ордыг ашиглах далд уурхайн болон баяжуулах үйлдвэр төслийг хэрэгжүүлэхд тухайн орон нутгийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, төсөл хэрэгжиж буй орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх зорилгоор орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр боловсруулав.

Хэнтий аймгийн Цаг уур орчны шинжилгээний газрын Байгаль орчны шинжилгээний төв лабораторитой хамтран ажиллах.

Хүснэгт 9. Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Байршил	Хугацаа давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн өртөг, мян.төг	Нийт зардал, мян.төг	Тайлбар	Баримтлах хууль, журам, стандарт
1	2	3	4	5	6	7	8	
1. Агаарын чанар								

1.1	Хүхэрлэг хий (SO ₂) Азотын давхар исэл (NO ₂) Нийт тоосонцор	- Тэсрэх материалын агуулах - Уурхай гүнд /далд уурхай дотор/	2023 оны 5-р сард 2023 оны 10 сард	2		400.0	Хэнтий аймгийн ЦУОШГ-ын Байгаль орчны шинжилгээний төв лабораторитой гэрээ байгуулах	MNS5061:2001 MNS3113:1981 MNS0017.2.5.12:8988
2. Хөрсөн бүрхэвч								
2.1	Ялзмаг, урвалын орчин (pH), давсжилт, карбонат (CaCO ₃), хөдөлгөөнт кали (K ₂ O), хөдөлгөөнт фосфор (P ₂ O ₅), Шингээгдсэн сууриуд Ca, Mg Хөрсөнд агуулагдах хүнд металл	- Эрүүл талбай - Карьер	2023 оны 5-р сард 2023 оны 10 сард	2		400.0	Хэнтий аймгийн ЦУОШГ-ын Байгаль орчны шинжилгээний төв лабораторитай гэрээ байгуулах	MNS 2305-94 MNS 3298-1991 MNS 5850:2008
3. Усан орчин								
	Ca, Mg, Cl, SO ₄ , NO ₂ , NO ₃ , NH ₄ , HCO ₃ , Fe, As, Na, K, Cd, Cu, Pb, Zn, Cr, Ni, Ag, Al, B, Ba, Mg, Mn, Se, Sr, Mo, Co, Be, Sb, Са-ийн агууламж, амт, үнэр, өнгө, рН, нийт ууссан хатуу бодисын хэмжээ, нийт хатуулаг, цахилгаан дамжуулах чанар,	- Далд уурхайн ус шүүрүүлэх цооног, - Үйлдвэрийн ус цуглуулах эргэлтийн усан сан	2023 оны 5-р сард 2023 оны 10 сард	2		400.0	Хэнтий аймгийн ЦУОШГ-ын Байгаль орчны шинжилгээний төв лабораторитой гэрээ байгуулах	MNS0900:1992 MNS3935:1986 MNS3936:1986 MNS4432:1997 MNS3934:1986 MNS5667-2:2001 MNS4867:1999
4. Эрүүл мэндийн хяналт								
	Ажилчдын эрүүл мэнд	Нийт ажилчдыг эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулах	2023 он	1		ҮАЗ	Эрүүл мэндийн төвтэй хамтран ажиллах	
		Нийт				1200.0		

1.14 Тухайн жил байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

Хүснэгт 10. Удирдлага зохион байгуулалтаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Хэрэгжүүлэх хуваарь			Хариуцсан албан тушаалтан	Тайлбар
			2021 он				
			Сар 1.2.3.	Сар 4.5.6.7	Сар 8.9.10.11		
1	2	3	4	5	6	7	
1	Сум, багийн удирдлага, ИТХ-тай хамтран ажиллах гэрээ байгуулах		x	X	X	Захирал	
2	БОМТ-ний биелэлтийн тайлан боловсруулж тайлагнах				X	Уурхайн дарга, БО ажилтан, Менежер	
3	2024 оны БОМТөлөвлөгөө боловсруулах				X	Уурхайн дарга, БО ажилтан, Менежер	
	Нийт						

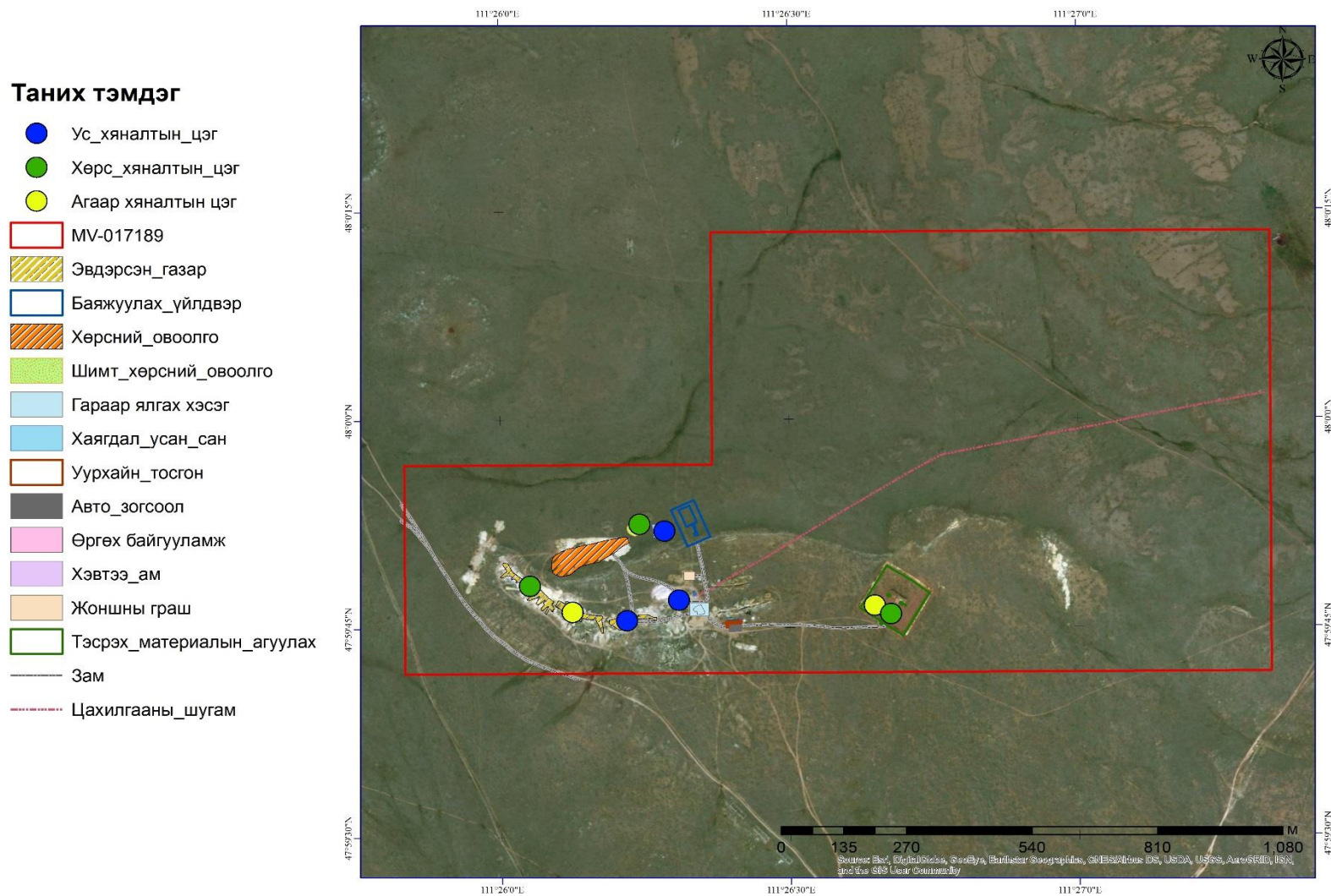
1.15 Тухайн жил байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө.

Хүснэгт 11. Нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө

№	БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацаа тов	Тайлагнах зардал мян.төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
1	2	3	4	5	6	7	
1	Батноров сумын Эхэнбүрд 2 багийн иргэд	ИНХ-д танилцуулах	2023 онд хийгдсэн ажил	4 - р улирал		Уурхайн дарга Байгаль орчин хариуцсан ажилтан	Багийн төв

2	Хэнтий аймгийн БОАЖГазар	БОМТ-ний тайланг төлөвлөгөөнд тусгасан арга хэмжээний дагуу гаргаж, тайлан хэлбэрээр хүргүүлэх ба шаардлагатай тохиолдолд зохиогдох хуралд илтгэл хэлбэрээр тайлагнана.	БОМТ-ний хэрэгжилтийн тухай	2023 оны 11 дүгээр сард багтаан		Компаний захирал болон уурхайн дарга	Хэнтий аймгийн БОАЖГ- т хүргүүлнэ.
3	БОАЖЯ-ны ХБОБНУГазар	БОМТ-ий биелэлтийн тайланг А-618 тоот журмын дагуу боловсруулан хүргүүлж, хянуулан батлуулах	БОМТ-ний хэрэгжилтийн тухай	2023 оны 12 дугаар сард багтаах	ҮАЗ	Компаний захирал болон уурхайн дарга	
	Нийт						

Зураг 7. Орчны хяналт шинжилгээ хийх цэг

**БҮЛЭГ 5. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ НИЙТ
ЗАРДАЛ**

№	Мэдээллийн төрөл	Нийт зардал мян.төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	300.0
2	Нөхөн сэргээлтийн зардал	1500.0
3	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төсөв	2500.0
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
5	Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
6	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний төсөв	500.0
7	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төсөв	300.0
8	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах төсөв	
9	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний төсөв	
10	Тухайн жилийн орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөрийн нийт төсөв	1200.0
	Тухайн жилийн байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөний нийт төсөв / Сая төгрөг/	6300.0